

Různé zprávy.

Stábní kapitán děl. Leopold Šreter:

Uchatius.

20. října 1936 bylo tomu 125 let, co se narodil muž, jehož jméno je těsně spjato s vývojem moderního dělostřelectva a jehož geniální vynález měl veliký význam ve výrobě děl. Muž, jehož celý život byl bojem proti tehdejší dvorní kamarile, jemuž se dostalo uznání až po jeho tak tragické smrti.

František Uchatius se narodil r. 1811 ve Vídni a byl svým otcem původně určen pro dráhu bohoslovce, ale po absolvování gymnasia dal ho otec na učení ke kupci. Bylo to první zklamání mladého, nadaného idealisty, který se od svého mládí zajímal o vědy technické. Byla to tři tvrdá léta pro mladého Uchatiusa, který neustal doufat, že se mu přece jen podaří uskutečnit dávný sen a stát se vojákem, a to dělostřelcem, jak jím byl jeho otec.

Konečně se měl splnit tento sen, ale nastaly nové, téměř nepřekonatelné překážky. Mladý Uchatius totiž neměl předepsanou výšku a vojenské úřady tehdy velmi přísně dbaly platných předpisů. Uchatius si nezořoval, vymohl si slyšení u generálního inspektora dělostřelectva a na jeho osobní zakročení byl r. 1829 zařazen jako kanonýr-kadet k dělostřelectvu.

Brzy si zde získal přízeň představených a učitelů pro svou nevšední píli a houževnatost, a již tehdy vynikl nad své kamarády hlavně v matematice.

Po sedmileté službě se stal ohněstrůjcem a po absolvování kursu chemie na polytechnice, pomocníkem učitele chemie ve sboru bombardýrů.

V chemickém ústavě prováděl různé pokusy v oboru fotografie, zkonstruoval nový zapalovač (Brandl) a zabýval se konstrukcí kinematografického aparátu.

Konečně po 14leté službě byl jmenován poručíkem. Neustále se zabýval konstrukcí různých technických strojů, což však nebylo po chuti jeho představeným; mnozí z nich ho považovali za fantasu a nevěnovali jeho návrhům naprosto žádnou pozornost. Je málo známo, že se Uchatius vlastně první zabýval myšlenkou útočiti na nepřítele také ze vzduchu a že vypracoval plán vzdušného útoku na Benátky. Je přirozené, že byl svými představenými s tímto fantastickým návrhem odmítnut, a až na zakročení hraběte Thuna bylo mu povoleno r. 1849 provést pokus na Benátky.

Vypustil tehdy z válečné lodi na Benátky několik papirových balonů, z nichž každý měl připevněnu asi 15 kg těžkou pumu s olověnými kuličkami. Pumpy měly

časovací zařízení, které bylo podle povětrnostních poměrů tak nařízeno, aby pumpy explodovaly nad Benátkami. Skutečně několik pum explodovalo nad Lidem v Benátkách, avšak jejich účinek nebyl nikterak zvláštní a tím definitivně zastaveny další pokusy.

Potom byl odeslán Uchatius na nějakou dobu do ciziny a studoval téměř výhradně výrobu dělových hlavních a střelného prachu. Po svém návratu z ciziny vrhl se hlavně na studium výroby hlavních a po krátké době překvapil celý svět svým vynálezem ve výrobě hlavních, t. j. směsí litinové ocele, která nesla jeho jméno. Bylo mu tehdy 40 let.

Nyní teprve se mu dostalo již dlouho zaslouženého uznání a byl povýšen na kapitána a do stavu šlechtického. Zároveň byl jmenován velitelem výrobního oddělení vídeňského arsenálu. Jako 60letý stal se velitelem arsenálu a věnoval veškerou svou práci a své zkušenosti skoro výhradně výrobě děl.

R. 1874 ještě jednou překvapil tehdejší dělostřelce svým vynálezem ocelového bronzu. Tento ocelový bronz měl houževnatost dosud neslychané hodnoty 1900 kg, kdežto ocel, vyráběná v Kruppových závoděch, které byly tehdy vedoucí ve výrobě ocele, jen 900 kg.

Avšak ani pak se mu nedostalo zaslouženého uznání a bylo hodně boje, než prorazil se svým vynálezem. Nebýt tehdy ministra války barona Kollera, který prosadil výrobu pokusných děl, byl by se asi ztratil vynález, jako mnoho jiných dobrých návrhů, v archívech ministerstva války. Pokusy s děly, vyrobenými podle vynálezu Uchatiusova, se plně osvědčily a zakrátko se začala seriově vyrábět děla podle principu „Uchatius“.

Zdálo se, že konečně ustanou jeho nepřátelé ho pronásledovat pochybnostmi o ceně jeho vynálezu; ale naopak, neustále se vyskytovali jednotlivci, kteří mu jeho úspěchu nepřáli a nepřestali mu ztrpčovat různými poznámkami a pochybnostmi život. Tehdy již 70letý starce, který svůj celý život věnoval svým ideálům a hlavně svému zamilovanému dělostřelectvu, těžko nesl toto opovržení a konečně 4. června 1881, když opětne jeden z jeho představených vyslovil jaksi nedůvěru k vynálezu Uchatiusa, se dobře mířenou ranou do srdce zastřelil.

Tak tragicky skončil jeden z nejlepších tehdejších konstruktérů děl světového jména, jež nenáviděl a nedůvěřoval představených dohnal až k sebevraždě.